

1 הרשב"א [מ"ג]
 2 וכמו שפירש
 3 [גם ד"ה ויז]:
 4 דרב שבת דף
 5 י"ב [פ"ב]:
 6 כפרק ד' [מ"ט]
 7 ר"ש [גם פ"ה]
 8 לו טו סימן נח כ"א
 9 [פ]:
 10 גילה דף ל"ב
 11 יכפירוש רש"י
 12 אין טומאין:
 13 משנה:
 14 וכר"י
 15 רבי חייא [גם]
 16 ר [עמוד נה] כ"ט
 17 ע"ה, ג-י, [פ]
 18 כפרק ד' [גם]
 19 הלכה ו:
 20 מי [גם פ"ד הלכה]
 21 הר"ש [גם סימן]
 22 ו:
 23 א שם:

יום לרמ"א
 גמור לה ד"ה וכמ
 שם הורוק [סימן]
 רמ"א:

דת וקנים
 נותניו נר על גבי
 ו"י היינו דוקא
 משלשה טפחים,
 זה משלשה טפחים
 י"ט שם ד"ה כח כ"א,
 בו סימן נח כ"א, [פ]:

זות והערות
 ותו לתקן
 י"ח דיהנפארט
 וקמ" סימן שלי"ט סוף
 סעיף ו"י:
 י"ז סוף ג' מה
 [פ"ק ח]:
 [ג"יין פ"א]
 וכן מההדרת לטוב
 מק"ע:
 פז מההדרת
 ה' תק"פ, ותקן גם
 ג'יה "להתקן":
 ז"א כשכלי הלקט
 ולמח יום טוב סימן
 שכלי הלקט השלם
 יתא:

יד יש מצודה. משמע אפילו אין שם אדם צניח הכנסת שרי מהאי
 טעמא. ואם הוא סמוך לחשיכה אפילו צניחו שרי להדליק לרביך
 הוא לו צנחה שעה [יש של שלמה שם סימן נט ב"י עמוד ד' ד"ה
 וכמו דלוי]: מו ולתקן הפתילות. נראה לי דלפילו להעמיד
 נרות של שעה לצורך הלילה אסור,
 עיין סימן תק"ג [מ"א ר"ש הסימן]:
 מו שמוא יבא להשתמש. כיוון
 למה שכתב הר"ש [שבת פ"ה סימן ב]
 דף אס יעלו משם לא נקרא
 משמחם צאלין, אלא גורנין שמה
 יעלה צאלין כדי לטלו, עכ"ל. וז"ע,
 דהא איתא בעירובין דף ל"ב [ע"כ]
 כשנטול עירובו מעל גבי אילן הא
 קמשתמש צאלין, ע"ש. ואין לומר
 דפרין דלגורו שמה יעלה צאלין,
 דהא על כרחך מיירי שמונה למטה
 מעשרה ולמה לו לעלות. ועוד,
 דהיה ליה לשנויי דגזירה לגזירה
 הוא, דעליה גופא גזירה היא שמה
 יתלוש [גינה לו, ב]. ועיין מה שכתבתי
 סימן תרכ"ח [פ"ק ו] [י"י] [עיין סימן]
 שלי"ט סוף סעיף א' ס"ק ב]: יז אין
 פוחתין. והתוספות [גם לו, א ד"ה
 אין פירשו שמשמין קש באור הנר
 שלא יפלו הדפנות יחד וכשנתייבש
 נוטלין אוחו, אסור לטלו ביום טוב
 דמתקן מנא, וכן פירש ה"ס של

שלמה [גם פ"ד סימן ו]. והרמב"ם [יום טוב ד, ה] כתב, שני כלים שהם
 מחוברין יחד נחמלת עשייתן כגון שמי נרות או כוסות אין פוחתין
 אותן לשנים שהוא כמתקן כלי, עכ"ל. משמע דאם לא נדבקו נחמלת
 עשייתן רק אחר כך נדבקו ממילא דרך עראי נותר לפוחתן, עיין
 [מ"א] סוף סימן ש"מ: יח אין גודלין. והוא הדין שאסור להמיר
 קליעתה או נר של שעה הקלועה, עיין סימן ש"ג סעיף כ"ו:
 יט שאין בו נר ד"וק. דכשנר דולק ושורה בחוכו ממעט שמה
 והוי מכבה, דמכהה אורו מיד [תוספות שם כ"ב, א ד"ה והמתפק].
 והר"ש [גם פ"ב סימן ו] כתב דלפילו אינו מכהה אורה חייב כיון
 שנטול גוף הדבר הדולק, כמו שכתוב ר"ש סימן רס"ה דהמתפק
 מכלי מנוקב הנוטף לחוך הנר חייב משום מכבה. ולפי זה הוא
 הדין דאסור לחמוך נר הדולק, ואם כן קשה לדעת הממירין לחמוך
 דלא ידליק הנר של שעה בקצה האחד, דהוא לא סגיירא ליה כהר"ן [שם י"א, א ד"ה והמתפק]
 אכן קיימא לן כוותיה. ורש"ל [יש של שלמה שם] עמנו הביא גם כן להך דמרכבה בפחילות דמותר וטעמא דכולה הדלקה היא, הכי נמי
 בעך דמבעיר אותה בקצה האחר. כן נראה לענ"ד להקל כיון שהתוספות [שם] כתבו להדיא דמותר בקנול"א של שעה לחמוך על ידי
 האור, והר"ש לא הביא זה לאיסור במחלוקתו אלא נקט איסור ליקח מגופו של הנר: (יא) שאין בו נר ד"וק. דאם לא כן הוא
 ליה כמתפק מהשמן ומייצ משום מכבה:

ערך פ"ח למהריק"ש

שם בו ביום מותר. וכן נהגו צנחם למקט ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני מפני שמלוקין מקודם חשיכה וזוכן היום הוא, וזכין לומר להדליק מנעוד יום:
 סוף סעיף ב [ומותר לשרותה בשמן]. שאין טו פחילה דולקת:

ביאור הגר"א

[יב] ולתקן הפתילות כו'. עיין סוף סימן תרס"ו בהג"ה ואסור כו' ולכן כו': [ג] וסוף ב' הנהן שאין בו כו'. דאם לא כן הוי מסתפק ואסור, גמרא [ביצה]
 פרק ב' [כב] א':

מחצית השביל

מחצית השביל
 מחצית השביל
 מחצית השביל

(א) אין חותכין הפתילה. דקא ממקן מנא. ואם נותן שני ראשיה
 כפי שמי נרות כו' או לא מוכח דהוא ממקן מנא אלא להדלקה קא
 מכיין, כן פירש רש"י [גם לו, ב ד"ה נפין]: (ב) והוא שיהא צריך
 לשתייהן. כמז רש"ל כפרק המציה [יש של שלמה שם פ"ד סימן ו] אן
 ח"ל, אס כן עיקר היתור תלוי בזה,
 הוא הדין נמי דשרי לחמוך הנר של
 שעה צנור כדי להדליק שניהם
 כאחד, אבל נר שהוא דולק אסור
 לחמוך אפילו צנור כדי לנתק חלק
 האחד ממנו שלא ידלק צנר השני,
 וכמו שכתבתי כפרק יום טוב [גם
 פ"ב] סימן כ"ח, עכ"ל. ולא הצנתי
 דצנור, דהיאך יחמוך על ידי האור
 ולא ידלק החלק השני, והיאך אפשר
 זה אס לא שיכבה החלק השני אחר
 שידלק שם כדי לתלקס, ואם אפשר
 לתלקס על ידי האור צנר הדלקה
 פשיטא דאסור כמו בסנין. ומה
 שהצנתי ראיה מפרק יום טוב סימן
 כ"ח, שם לא הזכיר אלא מענין
 רוצה לחמוך צנור כדי למהר הצנור
 שהוא סגיירא ליה דזה אסור לדעת
 הר"ש [גם סימן ו] מפני שממעט
 גוף השעוה, אבל לא נראה לענ"ד
 כן, דעד כאן לא הארכנו כאן שאריך
 לשניהם אלא כדי שלא יהא נראה
 כמתקן מנא שהרי הפחילה לא

הדלקה עדיין שעושה אותה לכלי עכשיו, אבל אם הוא רוצה להדליק
 נר שעה שדולק כבר ומכיון שיצרף הנר צמורה אפילו להר"ש
 [הג"ן] דלעיל סעיף ג' אין איסור דזה הוה כמרכבה פחילות שיבעיר
 צמורה שזכר רמ"א סעיף ב' דמותר, דמה לי שמוסיף הצמורה על
 ידי פחילה אחרת או על ידי אותה פחילה עצמה בנר של שעה,
 ולא פליג הר"ש על התוספות [גם כ"ב, א ד"ה והמתפק] לעיל אלא
 ב"ח הוא ממעט צנר הדלקה, ואין להקשות מהגהות אשרי פרק
 ב' [גם ד"ה אגן] שכתב ח"ל, אבל אם חתיכה קטנה צנר דולק ונטול
 אחת מן החתיכות מן הרמוקות מהפחילה אין נראה שיהא חייב,
 ומיניה לכתולה אסור לעשות אפילו ביום טוב וכן לחמוך מן הנר
 של שעה בשעה שהוא דולק, עכ"ל, משמע אפילו על ידי אור אסור,
 דנראה דלא קיימא לן כהג"ה זו דהא רש"ל עמנו המיר ליקח חתיכת
 חלב כמו שכתבתי בשמו בסעיף ג' [פ"ק ו]. הכי נמי דהאי מלמא
 דלא ידליק הנר של שעה בקצה האחד, דהוא לא סגיירא ליה כהר"ן [שם י"א, א ד"ה והמתפק]
 אכן קיימא לן כוותיה. ורש"ל [יש של שלמה שם] עמנו הביא גם כן להך דמרכבה בפחילות דמותר וטעמא דכולה הדלקה היא, הכי נמי
 בעך דמבעיר אותה בקצה האחר. כן נראה לענ"ד להקל כיון שהתוספות [שם] כתבו להדיא דמותר בקנול"א של שעה לחמוך על ידי
 האור, והר"ש לא הביא זה לאיסור במחלוקתו אלא נקט איסור ליקח מגופו של הנר: (יא) שאין בו נר ד"וק. דאם לא כן הוא
 ליה כמתפק מהשמן ומייצ משום מכבה:

הלכות יום טוב תקיד

רצמ

כה ירושלמי
 כו רש"ל מ"א
 כז רש"ל טו"ע
 * (ישעיה כ"ד
 ט"ו)
 כח ט"ע
 כט מ"א
 ל מ"א
 לא גמרא שם
 מ"ה
 לב משנה ב"ה
 ל"ב
 לג רש"י
 לד מ"א חס"י
 לה רמב"ם מ"א
 לו גמרא ל"ב
 לז רש"י
 לח ירושלמי
 לט מוספתא
 מ גמרא

רוצה לחזור ולהדליקו בו ביום אסור להסיר הפחם אפילו בידו שהרי הוא מכין מיום טוב לחול:

כ"ג נר של בטלה דהיינו שאינו צריך לו כלל אסור להדליקו ביו"ט שלא הותרה הבערה אפילו שלא לצורך אוכל נפש אלא אם כן יש בה צורך היום קצת אבל אם הוא מתכוין להרבות בנרות לכבוד יו"ט אין זה נר של בטלה ואפילו כבר נר בידך על הנרות יכול להוסיף עליהם. עוד נרות להדליקן לכבוד יו"ט ואין זה נקרא נר של בטלה אלא אם כן מתכוין בנרות כדי להראות עשרו ונדיבתו ואינו מתכוין כלל בזה לכבוד יום טוב:

כ"ד וכן כל נר של מצוה כגון נרות של בית הכנסת אין זה נר של בטלה ומותר להדליקן אפילו ביום טוב אחר מנחה ואין בזה משום מכין מיו"ט לחול שהרי בהדלקתו יש מצוה לאותה שעה אפילו אין שם שום אדם בבית הכנסת מפני שהוא כבוד המקום כשמדליקין נרות לפניו שנאמר * על כן באורים כבדו ה':

כ"ה אבל אסור לתקן ביו"ט ראשון מהפתילות והעששיות של נרות בית הכנסת שאינו כדי להדליקן בו ביום ואינו מתקן אלא כדי שיהיו מזומנים לו להדליקן בליל יו"ט שני וכן אסור להעמיד הנרות של שעה כדי להדליקן בליל יו"ט שני לפי שאסור להכין שום הכנה מיו"ט לחבירו אפילו דבר שאין בו שום חשש מלאכה כמ"ש בס"י תק"ג (סעיף ו"מ"מ) מותר לאדם להדליק נרות בביתו ביו"ט ראשון סמוך לחשכה ואין זה כמכין מיו"ט לחבירו שהרי אף באותה שעה שמדליק הוא צריך לאור הנר כיון שכבר החשיך היום:

כ"ו אסור להניח נר דולק על גבי אילן אפילו מערב יו"ט אם רוצה להניחו דולק שם עד הלילה גזרה שמה יטלנו מעל גבי האילן לכשיכבה ביו"ט ונמצא משתמש במחובר לקרקע ביו"ט עיין סי' של"ו (סעיף ג):

כ"ז אין פוחתין נר של חרס דהיינו ל"ג כשעודו רך כמו ביצים של יוצר וממעכים אותו ביד לעשות לו בית קבול וביו"ט אין לעשות כן מפני שהוא מתקן כלי ל"ג וכן אסור ליטול מהנר את הקש שמשמין באוירו בעודו רך כדי שלא יפלו הדפנות יחד וכשמתייבש הנר נוטלין הקש ממנו וביו"ט אסור ליטלו מפני שהוא מתקן כלי שזהו גמר מלאכתו:

כ"ח שני כלים שהן מחוברים יחד בתחלת עשייתן כמו שדרך לעשות שתי כוסות או שתי נרות דבוקין זה בזה אין פוחתין אותם לשנים ביו"ט מפני שהוא מתקן כלי אבל אם לא נדבקו בתחלת עשייתן ח"ו אכ"כ נדבקו ממילא דרך עראי מותר לפוחתן אפילו בשבת שאין כאן תיקון כלי כיון שכבר היו מפורדין לאחר גמר מלאכתן עיין סוף סי' ש"מ: L

כ"ט פתילה שהיא ארוכה ורוצה לקצרה ל"ו אסור לקצרה ביו"ט בין בסכין בין באור ואפילו רוצה לפרק מקצתה בידו אסור מפני שהוא כמתקן כלי שעושה מפתילה ארוכה פתילה קצרה וכן אם רוצה לחלקה לשתי פתילות אסור לחתכה בסכין או בידו ל"ז אלא נותן שתי ראשיה בפני שתי נרות ומדליקה באמצע דאז אין ניכר שמתכוין לתקן כלי אלא להדלקה בעלמא במה דברים אמורים ל"ח כשצריך שתי הנרות להאיר או לכבוד יו"ט אבל אם אינו צריך אלא לאחת מהן ואינו מדליק השנית אלא כדי לקצר הפתילה של הראשונה הרי זה אסור:

כ"י אסור לעשות ל"ט פתילה דהיינו מ שאסור לגדלה לכתחלה ביום טוב מפני שהוא מתקן כלי אבל אם כבר היתה גדולה מערב יום טוב אלא שאינה קשה כל צרכה מותר למעכה

קונטרס אחרון

גמרה אבל גלגלו הכי שייך תיקון מנה אף גלגל סכין וא"כ כיון שהמירו לתמוך ראש הפתילה שכנתה מכלל דאין צוה תיקון מנה כלל כמ"ש בהד"ח גר"ש"ס 11 וא"כ הוא הדין דשני ככלי וכיון שלהרצת בית יוסף וט"ו יש להסיר כפשיטות ולפי מ"ש הרא"ש ורש"ל לדעת הרמב"ם יש להסמפק כמ"ש המג"א אין ספק מוליא מדי ודאי ונפרט שהרא"ש ע"ג מולק על הרמב"ם צוה וכן הוא דעת הראש"ד ורש"י כמ"ש המגיד משנה עיין בית יוסף וא"כ פשיטא דמותר אף ככלי שהרי גם נסעיף י מותר ככלי לדעתם ו"ל: (11 פ"ב סי' י"ח: 12 פ"ד ה"ג:)

הה לגמרי את אור
 יוכל להרבות את
 כלל:
 בה ולהדליקם כדי
 יתבאר כיון שהוא
 ליקו כדי שישרף
 צוה או החלב כדי
 זוא עושה זה ע"י
 נד שיחלקנו לשתי
 הנר במהרה אבל
 אם הוא נר גדול
 יבוי הבערה:
 לשם כגון לתחבו
 אינו עושה מעשה
 כיבוי אם לא (ג)
 הנר אינו מכבה
 י וכן אם מונחים
 זתילה שהרי אינו
 זדולקת:

רה שמה יעמידנו
 לכיבוי מ"מ כיון
 ק אפילו אין רוח
 ד המדורה אפילו
 היינו שישפשפנו
 זפחם שבראש
 אבל אם אינו
 רוצה

ז"ל וט"ו וכן משמע
 פ"מ מ"ש ה"ט"ו נסק"י
 מלניו סבר לרבינו יואל
 ניס לא חלקו שם עליו
 שום (או לצורך מטה
 ז"ל:
 שסי הרא"ש ורש"ל
 שכתב ה"ט יוסף שם
 "א סק"ד וסק"ט וכן
 ו מתכוין אלא שיכבה
 ט"ק י"ב:

אמן יונק ברוך ב"ח גמ"א
 ס"ז וצ"ח

ד. מרדכי פרק (ב') [7] דיו"ט [נפלה רמו מלכה] כשם אבי העזרי [נפלה רמו מלכה] סימן [ששעה] וזמן ראה ששעה כן הרי"מ ומיני רבי יואל מפריי [שגלי הלכות סימן פז:] ה. בינה ל"א [נ"ט] ל"ב [נ"ט]:

(*) פירוט לקסור עבות גדילתו:

ו. (מרדכי בפרק תביה שנת רמו מלה כשם ה"ר אביגדור ה"ר ומרומה דשן סימן ט"ה):

ז. שנת קמ"ז [ע"א] נמשכה:

ח. שם [ע"ב] כ"ב דלקר, הרי"ף [שם ס"א] [ו] והלא"ש [שם פרק כ"ב סימן ט]:

ט. צ"י עמוד סג' ד"ה ומשמע:

ע. צ"י [שם] מרדכי רש"י [שם קל"ג, כ"ד"ה ומנו כנראה] בפירוט סמימת השום לקמן [ונדעת העור עמוד סג"ר שפיר:]

ציונים לרמ"א

(*) סעיף ז:
(*) ב"י [עמוד סג' ד"ה ומשמע]:

הגהות הסמ"ע

סעיף י' ששעה זה מותר להסיר דף וכו'. משום דלא שייך סתירה דאורייתא אפילו בקרקע היבוא דאורייתא עושה אלא פיתחה [כעלמא אלא דמיחוד] כסותר מרדכי, ול"א דמי לתחמות ביצה לא, ב דעשה [לחבור ולסתימה וזמן מה שהוא, ולכן] שייך בהו סתינה מרדכי דמיחוד כסותר, אבל כאן נעשה כלל [לקיים רק לשמור] החום לפי שעה [ולמיסחר למחר] שרי אפילו לכתחלה:

שם בהנה ועיין לע"ז סימן רנ"ט, ושם [סעיף ז בהנה] כתב אם [אפשר לעשות] ע"י גוי או ע"י קנטן יעשה, ואם לאו אי יעשה ישראל גרול:

יד מותר להפקיע ולהתוך. (דפסיקת מלוט אינו אסור אלא [אם] מתקנו (אלא) (י) למדה או לעשות כלי, והיאר גמור הוא למחוך הלוט מוח מדבר שיש בו כלי בחתימתו, אבל מקלקל בפסיקת מלוט מותר לגמרי (שכלי לקט סימן פו).) ואפילו (י) למחך דלאמר [נפלה כ"ב, א] יש בנין בכלים שרי, שהרי אינו כלי, שאינו קשור (י) לחבר שברים זה בזה, ולא דמי להיכא שקשור הכסוי בכלי (מרדכי פרק (ב') [7] ד"ה דבינה רמו מלכה). ומשמע מזה דהני תביות קטנות של מרקחת אסור (י) להסיר החשוקים, שהרי עשויים לחבר שברים זה בזה, ועיין סעיף א'. וכחז עולמא שנת [ס"ק"ח] כשם כנסת הגדולה מהדורה בתרא [נשייר, הגב"י אות ט] דיש להתיר על ידי עב"ס, ונקישור תנלים אפילו על ידי ישראל מותר, עכ"ל. וכחז עוד שם המרדכי שהמבקע עניס לחתיכות גדולות לא הוי מלאכה אלא עובדא דחול, והמבקע לחתיכות קטנות הוי טוהן, וכן משמע בתוספות ור"ן (י), עיין סימן

תק"א [סעיף א]. בתוספתא [שנת] פרק (ט') [ז'] [הלכה ט; בינה פ"ג הלכה ט"ז] קורע אדם את העור מעל פי תבית של יין ושל מוריים וכלכז שלא יתכוין לעשות זיווקי, ואין פוחחין לפסין סמומות, ורובן שמעון בן גמליאל מחיר. ועיין פרק ד' דבינה [ג. א].

בו היין יוצא כו'. דמיחוי כמתקן (צ"י עמוד סג' ד"ה ומשמע). ונראה דוקא בדבר שאין דרך לקמוס, אבל מותר לעשות כעין כעין כעין דרך לקמוס בו (בדק הביט סוף עמוד סג'). ועיין צ"ח [שם ד"ה אסור] ובמגיד משנה [שנת כ"ב, א] דסבירא להו דאפילו אין היין יוצא אסור לקמוס הנקב כשם שאסור לפתחו, וכן כתב הרמב"ם [שם הלכה ג]. אבל בשעוה לא מיקרי סמימא, כיון שאין נחתו מוח הנקב, ולהכי קאמר טעמא משום מירוח:

ע"ש, מבואר כוונתו להזכיר מרדכי ששעוה כן הוא עושה צניעות שלא בפני רבים, והוא מגלה להם שעושה כן מפני שרואה לישן שם, מה שאין כן צדאס אחר שעובר בפני הכל, אבל בחזית יין שצניעותו אין שייך זה. ונראה לי שהעיקר כמו שכתב הרב המגיד [שנת כ"ב, א] על דברי הרמב"ם שיש חילוק בין סמימא (י) שמכניס מוח הנקב וצין אס מניח על גבו מבחוץ, ואילו דברי הרמב"ם היינו מפרש (י) דברי העור דאסר מחלה בשעוה או שמן, דשם מיירי במדבק בחוץ ואין יין בחזית, (י) דדרך הוא למחך אותו בזה שממרח מבחוץ ושופך אח"כ יין לתוכו, זה איסור גמור מן התורה, דהוה תולדה דממרח. אבל צ"ח [שם] ד"ה הנקב אי אפשר לתקן אלא שיכניס איזה דבר לתוך הנקב, וזהו יש איסור דרבנן מממת גיירה שמא ימרח אחר כך מבחוץ בשעוה, כמו שצ"ח שגורו [שנת קמו, ג] כשמן משום שעוה, והחירו בזה לצורכא מרדכי דלא מיישנין שמא יעבור וימרח בשעוה, מה שאין כן בחזית, כן נראה לי לדעת העור דאין איסור בסמימא מוח הנקב בלינו ממרח אלא משום גיירה דשעוה. אבל הרמב"ם כתב דיש איסור מממת בנין, שהרי כתב [שם הלכה ג] כשם שאסור לפתוח כל נקב כך אסור לקמוס כל נקב כו', משמע דלא משום גיירה (י) אסרו בסמימא שלא בחוץ הנקב, ועל כרחיך יש לנו לומר דשני איסורים יש כאן לא ראי זה כראי זה, דבשעוה שממרח בחוץ על גב הנקב יש איסור משום ממרח ולא משום בונה, ובסמימא שבחוץ הנקב יש איסור משום בונה ולא ממרח. על כן עשה הרמב"ם והעור מזה שמי חלוקות, דהיינו חלוקה ראשונה בסמימא על גבי הנקב שאסור ממרח, ולא זכר שם יש צו יין, רק כלי ריקס הוא מתקן צדק, וזהו לא מהני הערמה כי יש כאן משש איסור מן התורה. וצחלוקה שניה הוא בסמימא הנקב, וזכר שם יש [צ"ח] יין, כי לא צריך לתקן, ושם האיסור משום בונה, ואז מהני הערמה לצורכא מרדכי כיון שאין כאן בנין גמור מן התורה. ומנ"ח ז"ל [צ"ח עמוד סג' ד"ה אסור] היפך הדברים לומר דדוקא משום הפסד יין החירו בהערמה. ואין משמע כן באשר"י [שם פ"ב סימן ה] וזמנ"ס [קולור פסקי הרא"ש שם אות ה], דלא זכר כלל יין בהאי הערמה, אלא עיקר היתיר כמפורש בגמרא משום דהו דרבנן, וכאשר כתבנו כן הוא נכון בעינא דשמיא:

ע"ש ד"ה למהרי"ק ש

סוף סעיף י' [שמימיין אותו לפני התנור]. ועיין לעיל סימן רנ"ט [סעיף ז]: סוף סעיף י' [אסור]. ולקמוס בעין כמו שהוא דרך לקמוס בכל גוונא מותר, בדק הביט [סוף עמוד סג']:

באר היטב

(ח) מפסיק. פירוט, מחיר קליעמו, [ט"ו ס"ק ט]: (ט) כ"ז. ומיין] מ קטנות של מרקחת אסור להסיר החשוקים, שהרי עשויים לחבר שברים זה בזה, ויש להסיר על ידי עב"ס, ונקישור תנלים אפילו על ידי ישראל מותר, כנסת הגדולה, מ"א [ס"ק ד]: (י) ליתן. ואסור לתמס הנרות של שעוה ביום ביאור הגר"א

(ט) אב"ל לא מפסיק. פירוט, מחיר קליעמו: (י) הואיל ואין היין יוצא כו'. כן כתב לשטימו של הצ"ח [עמוד סג' ד"ה ומשמע] שהקשה דמדאסרו [שנת קמו, ג] דוקא בשעוה ודבר הממרח, משמע שאר סמימות שרי, ואחר כך כתב [עור עמוד סג' ד"ה] אפילו בד של שום אסור אלא אם כן (י) דרך הערמה [לצורך הערמה] [לצורכא מרדכי].

ויתרין דסיפא מיירי צ"ח [שם] יין, דמיחוי כמתקן. ואינו מיושב לי, דודאי אפילו באין צו יין מיחוי כמתקן במה שהוא סוחס הנקב, (י) ולא צריך הוכחה לזה. ומו קשה לי במה שהחירו [שנת קמו, ג] דוקא לצורכא מרדכי, ולא לשאר אדם, מה חילוק יש בזה, דודאי כל אדם שסוחס ואומר שהוא עושה כדי להצניעו מה איסור יש בדבר, בשלמא במה שכחבו עוד בגמרא [שם] לענין העברה לשמור פירוחיו ואומר שהוא עושה כדי לניס שם יש חילוק, דהא פירש רש"י [ד"ה הערמה דרבנן ה"א] ח"ל, לא אהו למיעבד לכתחלה להדיא בלא הערמה לעבור שם בפני הכל,

מבואר כוונתו להזכיר מרדכי ששעוה כן הוא עושה צניעות שלא בפני רבים, והוא מגלה להם שעושה כן מפני שרואה לישן שם, מה שאין כן צדאס אחר שעובר בפני הכל, אבל בחזית יין שצניעותו אין שייך זה. ונראה לי שהעיקר כמו שכתב הרב המגיד [שנת כ"ב, א] על דברי הרמב"ם שיש חילוק בין סמימא (י) שמכניס מוח הנקב וצין אס מניח על גבו מבחוץ, ואילו דברי הרמב"ם היינו מפרש (י) דברי העור דאסר מחלה בשעוה או שמן, דשם מיירי במדבק בחוץ ואין יין בחזית, (י) דדרך הוא למחך אותו בזה שממרח מבחוץ ושופך אח"כ יין לתוכו, זה איסור גמור מן התורה, דהוה תולדה דממרח. אבל צ"ח [שם] ד"ה הנקב אי אפשר לתקן אלא שיכניס איזה דבר לתוך הנקב, וזהו יש איסור דרבנן מממת גיירה שמא ימרח אחר כך מבחוץ בשעוה, כמו שצ"ח שגורו [שנת קמו, ג] כשמן משום שעוה, והחירו בזה לצורכא מרדכי דלא מיישנין שמא יעבור וימרח בשעוה, מה שאין כן בחזית, כן נראה לי לדעת העור דאין איסור בסמימא מוח הנקב בלינו ממרח אלא משום גיירה דשעוה. אבל הרמב"ם כתב דיש איסור מממת בנין, שהרי כתב [שם הלכה ג] כשם שאסור לפתוח כל נקב כך אסור לקמוס כל נקב כו', משמע דלא משום גיירה (י) אסרו בסמימא שלא בחוץ הנקב, ועל כרחיך יש לנו לומר דשני איסורים יש כאן לא ראי זה כראי זה, דבשעוה שממרח בחוץ על גב הנקב יש איסור משום ממרח ולא משום בונה, ובסמימא שבחוץ הנקב יש איסור משום בונה ולא ממרח. על כן עשה הרמב"ם והעור מזה שמי חלוקות, דהיינו חלוקה ראשונה בסמימא על גבי הנקב שאסור ממרח, ולא זכר שם יש צו יין, רק כלי ריקס הוא מתקן צדק, וזהו לא מהני הערמה כי יש כאן משש איסור מן התורה. וצחלוקה שניה הוא בסמימא הנקב, וזכר שם יש [צ"ח] יין, כי לא צריך לתקן, ושם האיסור משום בונה, ואז מהני הערמה לצורכא מרדכי כיון שאין כאן בנין גמור מן התורה. ומנ"ח ז"ל [צ"ח עמוד סג' ד"ה אסור] היפך הדברים לומר דדוקא משום הפסד יין החירו בהערמה. ואין משמע כן באשר"י [שם פ"ב סימן ה] וזמנ"ס [קולור פסקי הרא"ש שם אות ה], דלא זכר כלל יין בהאי הערמה, אלא עיקר היתיר כמפורש בגמרא משום דהו דרבנן, וכאשר כתבנו כן הוא נכון בעינא דשמיא:

ע"ש ד"ה למהרי"ק ש

סוף סעיף י' [שמימיין אותו לפני התנור]. ועיין לעיל סימן רנ"ט [סעיף ז]: סוף סעיף י' [אסור]. ולקמוס בעין כמו שהוא דרך לקמוס בכל גוונא מותר, בדק הביט [סוף עמוד סג']:

באר היטב

(ח) מפסיק. פירוט, מחיר קליעמו, [ט"ו ס"ק ט]: (ט) כ"ז. ומיין] מ קטנות של מרקחת אסור להסיר החשוקים, שהרי עשויים לחבר שברים זה בזה, ויש להסיר על ידי עב"ס, ונקישור תנלים אפילו על ידי ישראל מותר, כנסת הגדולה, מ"א [ס"ק ד]: (י) ליתן. ואסור לתמס הנרות של שעוה ביום ביאור הגר"א

מכירת פרי צדקה
גולגולת אבא אבא זנון בשל
מכון כולל

עש"ד

עמ"י

כינ"ד

זרח בחושך אור לישרים

זרח בחושך אור לישרים

ספר

אור לציון

תשובות

א

כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים,
מארבעת חלקי שו"ע
אשר חברתי וערכתי בחמלת ה' עלי
הצב"י בן ציון אבא שאול ס"ט
ר"מ ישיבת "פורת יוסף" ירושלים.

יו"ל ע"י

ישיבת "פורת יוסף" ומכון "אור לציון"
פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת שועתי אליך ותרפאני (תשמ"ז) לפ"ק

שקונים מבתיח"ר של עכו"ם, במקומות שלאחר השימוש אין מקבלים הבתיח"ר הצנצנות חזרה, ונועדו לשימוש חד פעמי, דאינם צריכים טבילה, ואפי' אם נמשך זמן עד שמסיים הקפה שבהם, ואפי' אם הוא בדעתו להשתמש בצנצנת לאחר שיסיים להשתמש בתוכנה, ג"כ נלע"ד שא"צ טבילה; הכיין הבשעת הייצור אינו נחשב לכלי, ורק בשעה שחושב הישראל הקונה להשתמש בו ולעשותו כלי, רק אז חל עליו שם כלי, והרי הוא ברשות הישראל ככה, וברשותו נוצר כלי, ככה"ג לא בעי טבילה, ובפרט בכלי זכוכית שחשוב טבילתן דרבנן, וכמ"ש הרמב"ם (פ"א מכלים ה"ה) דיש להקל כאמור, ודו"ק.

ד ומ"מ גם בעשיית כלי לזמן מועט איסורא דרבנן מיהא איכא, דהך אמנם אין לחייבו מדאורייתא לזמן, דהא אפילו בבנין המחובר לקרקע ליכא חיובא ככה"ג, וכמ"ש השר"ע (סי' רנ"ט ס"ז) בחנור שסותמין פיר בדף ושרוקין אותו בטיט, דמותו לסתרו כדי להוציא החמין, וכ' הפוסקים דה"ט כיון שאינו עשוי לבנין, וכמו שאין איסור סותר ה"ה דאין משום בונה ככה"ג שהוא לזמן, מ"מ יש לאסור משום מכה בפטיש, תדע, דאין מלקטין ענבי ההדס ביו"ט (סי' תרמ"ו ס"ב) (ויש דס"ל שהוא מה"ת), תדע דתיקון ההדס הוא לשעה מועטת כשיעור נטילת לולב, שהרי לדעת הרמ"א (שם), פסולו אינו אלא ליום הראשון בלבד ולשאר הימים כשר, א"כ כשמתקנו ביו"ט, אינו אלא לשם מצות היום בלבד, ואפ"ה אסור משום מתקן מנא, וכן הא דקי"ל דאסור לקטום קיסם לחצוץ בו שיניו (סי' שכ"ב ס"ד), ואע"פ שהדרך לזורקו לאחר מכן.

כאן, שאין כאן סותר כלל, שהפתיחה חיקוק, וסתום מכל צד לאו כלי הוא וכו', והרבה בני אדם דעתם לשמש בה בורות או מסמרים וכיוצ"ב וכו', ואפשר דאף בדעתו לזרקם אין מתחשבין עם כוונתו וכו', עיי"ש, ומשמע שדעתו נוטה לאסור, אולם נראה דכ"ז בזמנו של הרב זצ"ל, שהיו רגילין להשתמש בקופסאות לתשמישים שונים כמסמרים וכיוצ"ב, משא"כ בימינו שאין דרך להשתמש בהם, אף החזו"א ז"ל יודה שמתור.

ויסוד דין חותלות של תמרים נלע"ד שנלמד מדין טומאה וטהרה, והיא מתני' במסכת כלים (פט"ז מ"ה) וכ"פ הרמב"ם (פ"ה מכלים ה"ו), חותל של הוצין וכו', ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירונו, או שחשב לאכול מה שבתוכו ולזורקו טהור, ע"כ. וה"ט משום דאין לו דין כלי, נמצא שדברי החזו"א זצ"ל, דאין לכלי סתום ואטום דין כלי, הנה הנם מתני' ורמב"ם מפורש, ואיסור פתיחת הקופסא לא מדין סותר נגעו בה אלא מדין בונה, וממשנה זו לכאורה משמע שאם חשב לאכול מה שבתוכו ולזורקו טהור, כיון שאין לו שם כלי, ומינה משמע אף לאיסור שבת, דאף אם משתמש בהם עד שיגמור את המזון שבתוכם (דגים וכיוצ"ב), כיון בדעתו לזרקן אין עליהם דין כלי, וא"כ אף כשפותחן אינם כלי ולא נחשבים כלי גבי טומאה, ולפ"ז אין איסור בפתיחת קופסת שימורים בשבת, דאף דכשהוא סתום אין עליו שם כלי, מ"מ גם כשפותחו אינו כלי וכנ"ל. כך נ"ל לכאורה.

(ומכאן יש ללמוד לענין טבילת כלי עכו"ם, דבצנצנות של קפה נמס וכיוצ"ב

סימן כ"ה

עוד בענין הנ"ל

ענף ב' - בדין פסיק רישיה בדרבנן בשבת

אסור, נגד דברי התה"ד, שלמד כן מהמרדכי, והביא ראיות לדבריו מכמה מקומות בשו"ע,

הנה ידועים דברי המ"א (סי' שי"ד ס"ק ה'), שהאריך להוכיח דפסיק רישיה בדרבנן

אחד, שם תיקון כלי עלה, כדחזינן ממאי דתנן (ג' ע"ג) אין עושין פחמין ביו"ט ע"כ, ופירש"י דכלי גינהו לצורפי זהב ע"כ. ופחמין הלא נכלה בשעה שמשתמש בו, אפילו הכי הוי תיקון כלי.

ויותר מזה מצינו בהל' יו"ט (סי' תקי"ד ס"י) דאסור למחוט ראש הפתילה ע"י כלי, ומשום דהוי תיקון מנא מדאורייתא (עי' גטו"ו ע"ס ס"ק י"ג ע"ס י"ט) וכן נראה מדברי הב"י בסי' רע"ה, ובאלי' רבה (ע"ס ס"ק ג') עיי"ש. אלא דבזה יש לומר דכיון דכבר הפתילה עשויה, וביו"ט אינו עושה רק חיבור פתילה וחתוכה השוטף על השמן, ולעשות חיבור גרידא לצורך השתמשות פעם אחד לא חשיב תיקון, ומ"מ נראה לדינא להחמיר שלא לחברן זה לזה ביו"ט.

רגל של קערות פלעסטיק לתוך בסימן וכן יש להחמיר שלא להעמיד רגל של קערות פלעסטיק לתוך בסיסן, וכל כיוצא בזה כשהם חדשים, דכל כי האי נכלל בתיקון מנא.

הפרדת דפי ספר

עוד מצינו ציור במלאכת מכה בפטיש, והוא מה שכתב הרמב"ם (פ"ד מהל' יו"ט הל' ח') וז"ל שני כלים שהן מחוברין בתחלת עשייתן, כגון שתי נרות, או שני כוסות, אין פוחתין אותן לשנים מפני שהוא כמתקן כלי עכ"ל. והביאו הב"י (סי' תקי"ד) והמג"א (ע"ס ס"ק י"ו), והוסיף על זה המג"א דמשמע מדבריו דדוקא אם בתחלת עשייתן נדבקו בכוונה, אבל אם נדבקו אח"כ מאיליו, מותר לחלקן זה מזה עכ"ד. וביאר בשו"ע התניא (ע"ס ס"ח) מה שהוסיף המג"א דבנדבקו מאיליו ליכא משום מכה בפטיש בהפרדתן, דהיינו דוקא אחר אם היו מופרדין בגמר מלאכתן, ואח"כ נדבקו מאיליו, אבל אם קודם שנגמר מלאכתן נדבקו זה בזה, אף שנדבקה מאליה יש

בהפרדתן משום מכה בפטיש, עכ"ד שו"ע התניא, [וע"י מחצית השקל (ע"ס) דלא נראה כן מדבריו].

להפריד מזלג פלעסטיק שנחברו

ומצוי כי האי גוונא כהיום במזלגי פלעסטיק, שיש מהן שהם מחוברין בתחלת עשייתן, ולמה שביארנו יש בהפרדתן משום מכה בפטיש.

L

דפי ספר שנדבקו

והנה המג"א (סי' ע"מ ס"ק י"ח) כתב דאם נדבקו דפי הספר זה לזה ע"י שעה, או בעת הקשירה [ע"י דבק] מותר להפרידם, ואין בה משום קורע, כיון דלא נעשה לקיום עכ"ד. ובפמ"ג (א"ט ע"ס) כתב דמ"מ אסור לקרוע מחדש דפין של ספרים שלא נחתכו מעולם (כמו דש"ס נספרים חדשים), ולמ"ד לא בעינן קורע על מנת לתפור דווקא, אלא כל דהוי תיקון חייב (עי' מלאכת קורע אות צ') יש בהן חיוב מה"ת, ואסור להפרידן אף ע"י עכו"ם ע"כ. והביא הביאור הלכה (ע"ס סוה"ט ד"ה ומיינ) לדבריו, וכתב עלה ולדעתי שאין צריך לזה [כלומר להא דקורע ע"מ לתקן וכו'], דמלאכה כזו הוא נכלל בשם מכה בפטיש, דידוע דדרךן של האוגרי ספרים לעיין ולחתוך לבסוף כל הדפין המחוברין זה לזה עכ"ד.

ולפי מה שנתבאר מדברי השו"ע התניא בסי' תקי"ד, נמצא דכל שנדבקה הדפין קודם גמר הספר אף בלא כוונה ומאיליה, יש בהפרדתן משום מכה בפטיש, דכיון שנדבקה קודם גמר מלאכתן, הוי ליה תיקון מנא במה שמפרידן.

L

פתיחת פעמפער

וע"י פי זה נראה דלפתוח מכסה פעמפער'ס לילדים, דכל משך הקצוות שלה נדבקה

זה לזה בעת שנחתך נ מחמת חום הברזל בהפרדתן כשבת קורע וכדנתבאר מד מאיליה לא חשיבי ע"י משום מכה בפטיש, עשוי לקיום, כיון שנר ליה תיקון מנא

ומסברא היה מקום

בפטיש בנ למכרו כן להקונים ו בזה, וכלשון המשנו בהפרדת דפי הספר, בפטיש משום שכן ד דפין המתוברים ע"כ, אדרבה כן דרך למ מחוסר תיקון, אב

שבירת בקבוק פי

ובמה שישנו כהי פלעסטיק ע בתוכו מים מתוקים ושוברים אותה באמ ילדים, נראה דדינו כ סעיף ח' דאין חותכין ליה מתקן מנא (עי' חתיכתו ראוי לבי נר פלעסטיק, שעל ידי הבקבוק פלעסטיק ל ב' כלים בעת שביו משום

מכה בפטי

בגמרא (ג' ע"ג) ל יקטמנו לחצוץ בו שיניו וכו

זה לזה בעת שנחתך בבית האומן לפי המדה, מחמת חוס הברזל החותכת, דאף דאין בהפרדתן בשבת קודם השתמשותם משום קורע וכדנתבאר מדברי המג"א דבנדבקה מאיליה לא חשיבי עשוי לקיום, מ"מ יש בזה משום מכה בפטיש, ואינו מועיל מה שאינו עשוי לקיום, כיון שנדבקה קודם גמר הכלי הוי ליה תיקון מנא במה שמפרידן.

ומסברא היה מקום לומר דלא שייך מכה בפטיש בכהאי גוונא דדרך האומן למכרו כן להקונים ולא חשיב מחוסר תיקון בזה, וכלשון המשנה ברורה בביאור הלכה בהפרדת דפי הספר, דמשום הכי חשיב מכה בפטיש משום שכן דרך האומן לעיין ולחתוך דפין המחוברים ע"כ, מה שאין כן בנידון דידן אדרבה כן דרך למכרן להקונה לא חשיב מחוסר תיקון, אבל אין די סמך להתיר. ל

7 שבירת בקבוק פלעסטיק (אייסעס) לב' חלקים

ובמה שישנו כהיום בקבוקי (או שקי) פלעסטיק שמתקצר באמצע, ומכיל בתוכו מים מתוקים הנגלדים (אייסעס בלע"ז) ושוכרים אותה באמצע, וראויים להחלק לב' ילדים, נראה דדינו כמו הא דמצינו (סי' תקי"ד סעיף ח') דאין חותכין את הפתילה לשנים, דהוי ליה מתקן מנא (עי' טו"ז ס"ק ט'), כיון דע"י חתיכתו ראוי לב' נרות. כמו כן בהנהו בקבוקי פלעסטיק, שעל ידי שמחלקם באמצע ראויה הבקבוק פלעסטיק לב' ילדים, הוי ליה כעושה ב' כלים בעת שבירתו או חתיכתו, ויש בזה משום תיקון מנא. ל

7 מכה בפטיש ביד או בכלי

(ח) **בגמרא** (גיט' ל"ג ע"ב) איתא ברייתא ולא יקטמנו [הקיסם], ואם קטמו לחצוץ בו שיניו וכו' חייב הטאת וכו', וחכמים

אומרים וכו' אינו אלא משום שבות וכו' ע"כ. ופירש"י אינו אלא משום שבות. דקטימה תיקון כלאחר יד הוא ולא תיקון מעליא הוא, אלא א"כ מחתכו וממחקו בסכין וכו' ע"כ. חזינן מדברי רש"י דאם מתקן הקיסם ע"י כלי, אף חכמים מודי דחייב. ומחלוקתם בקוטם ביד דוקא, דסברי חכמים דתיקון כלאחר יד הוא. [והוא כעין פלוגתתם במס' שבת (ל"ד ע"ב)] לגבי נטילת צפרניים ביד, דסבר ר' אליעזר דהיינו דרכו וחייב עלה ופליגי רבנן עליו, וכיוצא בזה פליגי רב פפא ורב אשי (שם ע"ג ע"ב) בזורק רגב עפר על דקל וגשרו תמרים, אי חשיב תלישה כלאחר יד עיי"ש (ונדענינו מלאכת דש אום ב' ונמלאכת קולר אום ב' ג').

והרמב"ם (פי"א הל' ו') העתיק דין קטימת קיסם סתמא ומשמע דאף ביד חייב, וכללו הרמב"ם בדיני מחתך שכתבם בפ"א, ולא בדיני תיקון כלי שהוא בפרק י', ומשמע דחיובו משום מלאכת מחתך, וכבר הארכנו בדברינו לעיל (מלאכת מחתך אום ד') בביאור דעתו והבאנו מה שכתב הח"י אדם (ל"ו נ"ט ס"א מק"א) דבמלאכת מחתך אין חילוק בין מחתך ביד או בכלי, כיון דכוונתו לחתכו למדתו ואינו צריך לתיקון אחר משום הכי אף ביד חייב, מה שאין כן לענין תיקון כלי אינו חייב אלא דוקא בקטמו ע"י כלי המיוחד לכך וכנ"ל, ולכן הביאו הרמב"ם בדיני מחתך סתמא דחייב משום מחתך אף בקוטם ביד עש"ב. והמשנה ברורה (סי' שכ"ג נה"ל ד"ה אמו קשים) פלפל בדברי ח"י אדם והעלה דעיקר בזה דהכל לפי הענין דאם דרך בני אדם לעשות ולתקן ביד בלא כלי, חייב אף במחתכו ביד כיון דכן דרכו, ואם אין דרך לעשות ביד פטור אף משום מחתך ע"ש באורך.

ונראה דהוא הדין נמי לענין מלאכת מכה בפטיש ותיקון כלי, דכל שדרך בני

שורע
ראה כן
רן
עסטיק
בתחלת
משום

דאם
זה, או
ואין
עכ"ד.
לקרוע
מעולם
בעיני
דהוי
חיוב
ע"כ.
ומיני
לזה
ולאכה
דדוכן
כל

בסי
קודם
יש
דבקה
במה

עריס
דבקה

אדם לעולם לעשותו ולתקנו ביד, לא השיב כלאחר יד כשמתקנו בלא כלי, דהא כלאחר יד תלוי במה שהוא דרכו של בני אדם [כמבואר בגמרא (ט"ז ע"א) באנשי הוצל ובמג"א (ס"י ט"ז ס"ק א') ע"ש, ועי' גדרי ללאחר יד אות ו']. וכן כתב בקצות השלחן (ס"י קמ"ה נה"ט ס"ק א').

וכן משמע ממאי דאיתא בשו"ע (ס"י ט"ז סעיף ה') דאסור ליתן עלה של הדס בנקב שבחבית, משום גזירה שמא יקטום עלה מן הענף, ויתחייב משום תיקון כלי ע"ש, חזינן אף דדרך לתלוש העלה מן הענף ביד ולא בכלי, אפילו הכי גזרינן שמא יקטמנה, ועל כרחך דאף בקוטם ביד חייב משום תיקון כלי.

ועל פי זה נראה בהא דאיתא (נ"ה ע"ב, ושו"ע ס"י ט"מ סעיף י"ג) דאין קורעין את הנייר לצלות עליו, או להשתמש בו שאר תשמישים דחשיב תיקון כלי, כיון דלא היה אפשר להשתמש בהנייר הארוך קודם שקורעו, ומבואר בדברי שו"ע התניא (ט"ז סעיף י"ז) דאם קורעו ביד הוי רק איסור דרבנן, ומשום דהוי כלאחר יד עיי"ש, ולפי הנ"ל זה דוקא בסתמא משום דדרך לתקן הנייר וכדומה בכלי המיוחד לזה, אבל אם דרך לחתכו ולקרעו ביד חייב משום תיקון כלי אף בקרעו בידו.

7c קורע פלעסטיק במקום הקוים המיוחד
לפי הנ"ל נראה במאי דמצוי בניירות פלעסטיק הכרוכים בעיגול, ומקום החתך מצויין בקוים קטנים לצורך חתיכתם כפי מדת אורך השלחנות וקורעים שם במקום הקוים, כל כי האי דרך קריעתו הוא ביד, א"כ חייב על תיקון כלי בקריעתו בידו, ואף להפוסקים [שו"ע התניא (ס"י ט"מ סעיף י"ז), ע"י מלאכת קורע אות ו'] [[דבגוף אחד ליכא חיוב משום קורע, חייב משום מכה בפטיש, [אבל משום מחתך

במדה לא שייך לחייבו, כיון דאין קפידא למדה מצומצם ממש, וכמו שכתבנו בדברינו (מלאכת מחתך אות ז').

קורע ניירות לצורך קינוח
ז **וברין** ניירות העשויים לצורך קינוח בית הכסא וכרוכים נמי בעיגול ומצויין בקוים במקום החתך, לכאורה גם כן לא הוי כלאחר יד וחייב משום תיקון כלי אם קרעו בידו במקום המצויין. אבל בספר עצי עדן על משניות (להגה"ק מקאמארנא ז"ל, שנת פרק ו') כתב דקריעת נייר לצורך בית הכסא לא מיחשב תיקון כלי, וכן משמע מדברי המשנה ברורה (ט"ז ס"ק מ"א) שכתב דבקריעת נייר לצורך קינוח חייב משום קורע, ואם מקפיד לחתוך למדה ידוע חייב אף משום מחתך, משמע אבל משום תיקון כלי לא, [והביא כן מתפארת ישראל בפתיחתו כלכלת השבת]. ועל כרחך צריך לומר דשאני קורע נייר לצורך בית הכסא, דלא מיחשב כל כך תיקון כלי משום דלא הוי השתמשות חשוב שיהא עלה שם כלי, וצ"ע.

קוטם קיסם להריח
ד **ונחזור** למה שכתבנו מדברי הגמרא ביצה לענין קוטם קיסם בידו לחצוץ בו שיניו דאסור משום שבות, ומבואר שם בגמרא דאם קוטמו להריח אין בו אף משום שבות ומותר לכתחילו לקטום להריח ביד, ועי' בדברינו לעיל (מלאכת קורע אות ו') שביארנו גדר פטיקת תלוש וגדר מלאכת קורע, ולכל הדרכים שנתבארו קטימת קיסם בידו כדי להריח בו, מותר אף אם הוא עץ קשה וראוי לחצוץ בו שיניו.

ואם קוטם בכלי להריח יש בזה מחלוקת אחרונים הטו"ז (ס"י פק"ט ס"ק ה') כתב להקל אף לקטום בכלי להריח, והמג"א (ס"י

ט"ז ס"ק ו') מחמיר ול

תיקון ז
ט **ועוד** מבאר שם דקאמר ד קיסם אלא אם כן בקוטם להריח אף לבאר אמאי אינו חי להריח, הלא סוף ונעשה כלי, ואף ד רישא הוא ומודה

זהמגיד משנה פ) בתו"ד ונ מתכוין אין ראוי לו הוא וליחייב, מפני מלאכה, וכשאינו שיהי אינו רוצה לקטימת קיסם וכו' בו שניו אף על פי שכל שהוא מפני פטו

ובלחם משנה ג) עדיין ד בגמרא (שנת מ"א) ממנו מים חמים, צוננים דאיכא משו שם דתליא במחי בדבר שאין מתכוין הרב המגיד דבתיי מלאכה ואף פסיק אף לר' יהודה דס אסור לענין תיקון במחשבתו ובאינו ועל כרחך צ"ל ד

ט"ז ס"ק ו') מחמיר דגזרינן שמא יכוין לקטום ולתקן כלי.

תיקון מנא בלא כונה

ועוד (ט"ז) מבאך שם בדברי הגמרא ביצה הנ"ל דקאמר דלעולם לא מחייב בקוטם קיסם אלא אם כן קטמו לחצוץ בו שיניו, אבל בקוטם להריח אף לר' אליעזר לא מחייב, ויש לבאר אמאי אינו חייב משום תיקון כלי בקוטם להריח, הלא סוף סוף ראוי לחצוץ בו שיניו ונעשה כלי, ואף דאינו מכויץ, מ"מ הרי פסיק רישא הוא ומודה ר' שמעון בפסיק רישא דחייב.

והמגיד משנה (פרק י"ג הל' ז') העיר על זה בתור"ד וכתב וז"ל נראה שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר בו פסיק רישא ולא ימות הוא וליחייב, מפני שכשהוא מתכוין הוא עושה מלאכה, וכשאינו מתכוין אין בו מלאכה כלל, שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי, דומה לקטימת קיסם וכו' שכל שאינו קוטמו לחצות בו שניו אף על פי שראוי לכך בקטימתו, פטור, שכל שהוא מפני תיקון כלי, מי שאינו מתקנו פטור וכו' עכ"ל.

ובר"ח משנה (ט"ז) מבאר כוונתו, דלכאורה עדיין אינו מיושב דהלא מצינו בגמרא (ט"ז מ"א ע"ב) לענין מיחם שפינוהו ממנו מים חמים, אם מותר ליתן לתוכו מים צוננים דאיכא משום צירוף ותיקון כלי, ומבואר שם דתליא במחלוקת ר' יהודה ור' שמעון בדבר שאין מתכוין אם חייב או לא, ולפי דברי הרב המגיד דבתיקון כלי אם אינו מכויץ אין בו מלאכה ואף פסיק רישא שרי לר' שמעון, א"כ אף לר' יהודה דס"ל בעלמא דבר שאין מתכוין אסור לענין תיקון מנא מותר, דתיקון מנא תליא במחשבתו ובאינו מכויץ אין כאן מלאכה כלל. ועל כרחק צ"ל דדוקא לענין קטימת קיסם או

חתיכת ברזל בעלמא כל כהאי גוונא בכוונתו ומחשבתו תליא מילתא, דלא חשיב להיות שם כלי אלא ע"י מחשבתו לעשותו כלי, דהיינו להשתמש לחצוץ בו שיניו וכדומה, אבל אם קוטמו להריח בו אין עליו שם כלי כלל, ומשום הכי לא מחייב משום תיקון כלי אלא במכוין לכך, דאז שם כלי עליו. מה שאין כן במיחם [קדירה] שהוא כלי מצד עצמו בלי כוונתו, אזי אם הגיע המיחם ע"י האש לשיעור צירוף ונתן לתוכה מים צוננים, אף שאין מכויץ לצרפו הוי פסיק רישא משום תיקון כלי, והכי נמי לר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור, אסור ליתן מים צוננים אף כדלא הוי פסיק רישא, דחשיב תיקון מנא דהוי כלי גמור, ולא כן במחשבתו משוי ליה כלי.

אבל המג"א (סי' ט"ז ס"ק ל"ו) העתיק דברי המגיד משנה הנ"ל, על דין מיחם שפינוהו, וכבר העיר עליו המחצית השקל, וכתב ליישב דגם כוונת המג"א אינו לענין מיחם אלא בסתם חתיכת ברזל בעלמא ע"ש. ועי' הגהות דגול מרובה (מג"א ט"ז) ובשו"ת שאילת יעקב (סי' ד') שהעירו גם כן בדברי מג"א הנ"ל, והניחו בצ"ע.

ועל פי סברת המגיד משנה יובן, מה דאיתא ברמב"ם (פרק י' הל' י"ח) מובא בשו"ע (סי' ט"ז סעיף ז') בדין הלוקט יכולת שעל גבי בגדים הנשארים מן האריג הנ"ל (א"ח ד') דרק אם הוא מקפיד עליהם דהיינו שמסירם בכוונה כדי ליפות הבגד (מג"א ט"ז ס"ק ה') חייב, אבל אם אינו מקפיד עליהם ואינו מסירם אלא דרך מתעסק בעלמא, פטור אבל אסור עכ"ד. ולכאורה הא הוי פסיק רישא בתיקון הבגד, ואמאי תליא בכוונתו לייפות, ועל כרחק דלא חשיבי תיקון גמור בהבגד, ולהכי דוקא אם מחשבתו ליפות הבגד אז חשיבי תיקון בהבגד, אף שהבגד היא כלי גמור ואינו דומה לקיסם,

פידא למדוק רינו (מלאכה

וח קינוח בית ל ומצויין כן לא הוי אם קרעו צי עדן על מ פרק ז') לא מיחשב לא בהרורה יר לצורך יד לתתוך שמע אבל מתפארת על כרחק ית הכסא, דלא הוי י, וצ"ע.

א ביצה זצוץ בו בגמרא מ שבות י, ועי' זרנו גדר הדרכים ריח בו, צוץ בו

מחלוקת ז') כתב "א (סי'

אבל התיקון עצמו לא חשיבי אלא ע"י מחשבתו שמכוין לייפות הבגד.

76 פתיחת פקק (ברזל-פלעסטיק) מעל פי צלוחית

ויש שדנו על פי סברת המגיד משנה להתיר פתיחת הפקק ברזל, [וכן אם עשויים מפלעסטיק] מעל פי הצלוחית בשבת, אף דעל ידי הסרת המגופה מרחיב פיהם למטה או נתחלק חלק התחתון מן המגופה ונתקן המגופה שיהא ראוי להשתמשות פתיחה וסתימה וחשיבי בזה מכה בפטיש, מ"מ אם דעתו לזרוק את הפקק כגון בסעודות גדולות וכדומה או באופן שיש לו מוכנים פקקים אחרים מערב שבת, ליכא איסור בפתיחתו כיון שאין לו צורך בתיקונו, ואין מחשבתו משוי ליה כלי. וכבר כתבנו בזה בדברינו לעיל (מלאכת זונה ננין זכלי אום י"ג) באורך, דאף דלכאורה לפי דברי הלחם משנה דבכלי גמור לכולי עלמא שייך פסיק רישא, א"כ בזה שדרך כל העולם להשתמש עם הפקקים וחשיבי כלי גמור, אינו מועיל מה שבדעתו לזרוק לאשפה. מ"מ נראה כיון דכמה פעמים רגילים בני אדם שלא להשתמש בהפקק והיינו כשמריקים מן הכלי כל המשקה שבו כגון בסעודות גדולות, א"כ לא ירד עליו שם כלי אלא ע"י כוונתו שרוצה בהשתמשות הפקק, וממילא דומה לקטימת קיסם כיון שהוא תלוי בדעתו של אדם. וכן נראה לדינא דאם זורק את המגופה ואינו משתמש בו כלל, ליכא תיקון כלי בכהאי גוונא, ושם הארכנו עוד בזה.

וע"י לעיל בדברינו (מלאכת מכנה אום ד') בענין מכבה גחלת דמבואר בדברי הרב המגיד והלחם משנה הנ"ל דרמיא לקטימת קיסם, דלא מחייב עלה אלא אם כוונתו לצרף (ע"י זדני הרמנ"ס ע"ס), ונראה מדברי הלחם משנה שם

דעכ"פ איסור דרבנן מיהא איכא בכיבוי מתכות אף בשאינו מכוין לצרף וליכא תיקון כלי, וא"כ יש לע"י מאי שנא קטימת קיסם להריח דמותר אף לכתחלה כיון דאין כוונתו בקטימתו לתיקון. וע"י במחצית השקל (סי' של"ז ס"ק ה') דיש קצת משמעות בדברי המג"א (ע"ס) דאין הכי נמי איכא איסור דרבנן ע"ש, (ונתהלה לז"ל סי' ש"ח ס"ק מ'). אולם נראה דהעיקר בכוונת מג"א שם דהוי איסור דרבנן, דהיינו דווקא במאי דמיירי התם במכבד במכבדת שנשברת ממנו קיסמין בעת הכיבוד, ולאז משום תיקון מנא, אלא האיסור משום שובר כלי דמתקלקל המכבדת מהכיבוד, אבל קטימת קיסם בעלמא ליכא איסור דרבנן כלל, וא"כ צריך עדיין יישוב מאי שנא כיבוי גחלת משבירת קיסם.

ומבואר עוד גמרא (סוכה ל"ג ע"ב) דמותר ללקוט ענבי הדס ואין בה משום תיקון מנא, אף דההדס מיכשר על ידי כך לצאת בה ידי חובת המצוה, אם אית ליה הדס אחרינא ואין לו צורך בתיקונו ע"י"ש. ובשורת כתב סופר (או"ח סי' ק"ד), ובשורת נאות דשא (חלק כד הקמח סי' א') כתבו לבאר בזה על פי סברת המגיד משנה, דכיון שאין צריך לו ההדס א"כ לא מיחשב תיקון מנא, דרק ע"י מחשבתו חשיבי תיקון מנא.

מכה בפטיש באדם

כתב הרמב"ם (פרק י' הל' י"ז) המפיס שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה כדרך שהרופאין עושין וכו', הרי זה חייב משום מכה בפטיש, שזו היא מלאכת הרופא, ואם הפיסה להוציא ממנה הליחה שבה, הרי זה מותר, ע"כ. ומקורו בגמרא (שנ"ק ק"ז ע"א) המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב, אם להוציא לחה פטור ומפרש שם בגמרא דהיינו פטור ומותר.

וכתב המנחת ח דאפשר משום מכה בפ" דחזינן בסוגיא (ו) בשבת, דמבעיא פתח, והתם על הרמב"ם לא יחל שייך באדם, א"י איכא חיוב מש הרמב"ם דחייב בפטיש, הכוונה מ

אב"ר ראיתי בי שהכריח מכה בפטיש ז חינוך. ותוכ"ד מביא הגמרא ופירש רש"י (ו) וכתב וז"ל וחי בבעלי חיים ד את הצלע ע"כ מיירי מבעילת עשיית פתח ב דשייך בנין בו כרחק דלא הו בעילה ראשונ צריך, ופשיטא לי גומר כלי א לא ס"ל לרי כרמב"ם דס"י כן הוצרך לו ומכוין דס"ל בקרקע (ולא בכלים אות שייך בונה ע מיבעי לן מש בונה, דשפיו

14

בעדה שי"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

ברך ד'

(חלק ז')

זכרון יהושע

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים

(השייכים לשו"ע סי' ש"מ - שד"מ)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך וימעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

ומו"צ בבית הוראה שע"י התאחדות הרבנים

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל

שו"ת מקדש ישראל, וש"א"ס

*

ברוקלין נ.י. - שנת תש"ס לפ"ק

15

שאף להסוברים שיש איסור קורע בנייר מ"מ נראה שלא חשיב על מנת לתקן, שאין בזה תיקון בגוף הנייר הנקרע (המודעה) אלא בדבר תיצוני (דהיינו פרסומו).

ואף בשבת עצמו אם הוא לצורך שבת כגון שנקרא העירוב וצריכים לפרסם זאת כדי למנוע רבים ממכשול נראה להקל על פי הנ"ל [וע' מ"ב (סי' רע"ו סק"ה) שמתיר אמירה לעכו"ם באיסור תורה לתקן העירוב ולאפרושי רבים מאיסורא].

★

סימן ש"א-ב

→ **שאלה - בעת הגשמים רוצה ללבוש פלעסטיק שקית**

(פלעסטיק-בע"ג) להנצל מן הגשמים אי מותר לעשות נקב באמצעותה כדי שיוכל להכניס שם ראשו (כדי להלבישו על גופו).

תשובה - אסור, דיש לדמותו להמבואר

בשו"ע (ש"מ סעיף י"ג) שאין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי, והכא נמי הרי מתקן מנא לעשותו כעין מלבוש להציל גופו מרטיבת הגשמים (ולא דמי להמג"א המובא בדברינו בסימן הקודם דשם אינו משתמש בזה עצמו בתורת כלי, רק לזכרון בעלמא), ולהמ"ב יש בזה גם איסור תורה של קורע, מאחר שמשתמש (ונהנה) משתי חלקי הקריעה, ודמי לקריעת נייר לשם קינוח דמבואר במ"ב דהוא איסור תורה (אבל לשו"ע הרב שאין בקריעת נייר (שהוא גוף אחד) משום קורע, כמו כן נמי ליכא בפלעסטיק משום קורע).

L

★

דשבת כשיבחינו בני אדם שבכניסת השבת לא היתה שם המודעה ואילו עכשיו ימצאו מודעה תלויה בשבת, ובעיני בני אדם הו"ל איסור, מיהו ע"י קטן ועכו"ם יש להקל בצירוף סברות קולא הנ"ל.

עוד יש מקום לאסור בזה מצד איסור עשיית נקב כמבואר בפוסקים בשו"ע סי' שי"ד שהעושה נקב בדבר תלוש על מנת להכניס ולהוציא (להכניס אויר או אורה ולהוציא ההבל) חייב משום מכה בפטיש עיי"ש בשו"ע הרב שם (ס"ב) ובמ"ב שם (סק"ח), ואף שהכא אינו עשוי להכניס ולהוציא (רק להכניס דרך תוכה היתר) עכ"פ מדרבנן אסור, ועיי"ש דדבר זה אף במוסתקי אסור, [עוד מבואר בשו"ע הל' יו"ט (סי' ת"ק ס"ג) דאין נוקבין נקב בבשר בסכין כדי לתלותו בו, וכ' ברש"י הטעם משום דבעי שינוי לידע שמקח וממכר אסור ביו"ט (ועל פי זה כ' המג"א סק"ז דמותר לנקוב חתיכת אפיקומן כדי לתלותו משום דבזה לא שייך החשש דמיחזי כמקח וממכר), ובר"ן כ' הטעם משום דבעשיית נקב נראה כעושה כלי, מיהו י"ל דאין כוונת הר"ן דבעצם עשיית הנקב יש חשש עשיית כלי, רק שכשעושה נקב בהבשר שוב מיחזי למפרע חיתוך הבשר בכלליות כעשיית כלי, וממילא בנידונינו שהמודעה כבר גמיר וקיימא מערב שבת אין חשש עשיית כלי בעשיית הנקב גרידא וצ"ע, ובשו"ע הרב (סי' תע"ז סקי"א) כ' בטעם ההיתר שמוותר לעשות נקב בהאפיקומן משום דאין איסור נוקב באוכלין (אלא בעצים ואבנים וכו' הראוים לעשות מהן כלים) עיי"ב], וחכ"א העיר שיש לדון לאסור משום תיקון מנא שהרי המודעה עומד לתלותו, ובלא"ה לא חזי למידי, ולא נראה דראוי לתלותו כדרך כל הארץ ע"י חתיכות דבק.

אבל נראה דבביהשמ"ש יש להקל בזה, דלכל היותר אינו אלא לתא דאיסור דרבנן.

שו"ע סי' ש"מ - הלכות תיקון כלי

סימן שכ"ה

76 שאלה - מהו לנפוח "כר" של גומי (עם אויר).

תשובה - אסור (בהחלט כשבדעתו להשאיר שם האויר בקביעות), דמבואר כאן בשו"ע (סעיף ה') דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירם, אבל אסור ליתנם בתחלה בכסת, והוא מגמ' מס' שבת (דף מח.) ופי' רש"י טעם האיסור משום דהשתא עביד ליה מנא (ומבואר במפרשים דהוא איסור תורה משום מכה בפטיש, ועמ"כ סקל"ג), וכן משמע מגמ' הנ"ל שהרי כללינהו שם ביחד עם איסור דאין פותחין בית הצוואר דאסור משום דהו"ל מתקן מנא, אבל הרמב"ם כ' הטעם שהוא אסור מחמת גזירה שמא יתפור, וע' בשעה"צ (סקס"ח) שהעיקר כרש"י שכן הוא נמי בר"ן ובריטב"א ובאו"ז ובמאירי, ושכן משמע מהגמ' דהוא איסור תורה, ומה דמותר להתזיר המוכין שנפלו משום דכיון שכבר היו שם (באותו הכסת) אין בזה משום תיקון מנא (לכו"ש ומ"ב), [ובשו"ע סי' שי"ז (ס"ב) מבואר שמי שנשמטו לו הרצועות ממנעלו מותר לו להחזירם למקומן ובלבד שלא יקשור, וכ' עלה המג"א משם תוס' ומרדכי והרא"ש והג"א דמיהת במנעל חדש אסור ליתן הרצועות בשבת משום מתקן מנא].

ומעתה בנידון שאלתינו נמי (נהי שלא שייך בזה החשש שמא יתפור, דתפירה יקלקל לגמרי את הכר, שהאויר יצא דרך נקבי התפירה, מ"מ) היות שבלא האויר אין הכר ראוי לכלום, ואינו משמש את תפקידו, יש לאסור זה משום מתקן מנא, ואף שאין ממשא באויר מ"מ

אנו דנים על גמר מלאכת הכר הגומי (דאית ליה ממשא).

וכבר דן בשאלה זה בס' כמו השחר (אות ת') ומקום הספק אי אמרינן דשאני הכא דגם קודם שעולה בנפיתח שם כלי עלה ככיס דעלמא (והנפיתח לתוכו הוי כמנענע תבן העומד לשכיבה כפ"כ דשבת מ"ה), ומסקנתו לאיסור דכשאין בו הרוח איננו כלי וע"י הרוח נעשה כלי יעו"ב.

וראיתי בשו"ת שמע ישראל (סי' ס"ח) שמביא מהגר"ח"ל דייטש ז"ל (בעמח"ס מים חיים עמ"ס נדה) שמיקל בזה לעת הצורך על סמך שיטת הרמב"ם הנ"ל דכל איסור נתינת מוכין לכסת הוא משום גזירה שמא יתפור, וממילא בנידונינו שלא שייך חשש תפירה (שלא שייך לסתום הנקב ע"י תפירה) יש להקל, ועיין בדבריו דסברת הרמב"ם שלא חשש לטעם רש"י ואינך שאסרו מחמת איסור תיקון מנא משום דדמי להמבואר בשו"ע (סי' שי"ד ס"ה) דמותר ליתן קנה חלול בחביות להוציא על ידו היין מהחביות אע"פ שהקנה לא היה מעולם בהחבית, וכ' שם בלבושי שרד דאפ"ה לא הוי מתקן מנא שהרי הוא מיוחד ומתוקן לכך, ואינו עושה בו מעשה חדש עכ"ד (וביאור דבריו שעשיית הכסת שיהא ראוי ליתן לתוכה המוכין ולזה כבר נגמרת ועומדת), וכן בגומי-קישעל"ע מיוחדת ועומדת לכך עיי"ב, ולענ"ד ליתא (מלבד דרבו הראשונים הסובדים כרש"י דאיסור נתינת מוכין לכסת הוא משום מתקן מנא), דמה נפק"מ במה שכבר הוא מיוחד ומתוקן לכך (ואינו עושה בו מעשה חדש) סוף כל סוף בלא המוכין אין הכסת ראוי לתשמישו (וכמו כן הכא נמי בלא האויר אין הכר הגומי חזי

הים
הפנימי
תקיים
איסור
שו"ת
ובסי
ד"ל
הדר"ה
ביו"ט
מותר
משום
לוקין
שבת
המזה
על
לתרץ
ומגבן
לגבן
משום
דלא
דדשו
מותר
יו"ב
עצמו
נה לא
בדרך

ש
ת
בסי
איסור
גם
להש

ש
ת
כן
אסור
בקלו
משו
דבאו
במג'
גבור
ועיי

למידי), והא דבשו"ע סי' שיי"ד מבואר דמותר לשום קנה חלול לחביות ולא חיישינן לאיסור תיקון מנא משום דעיקר שימוש החבית הוא להחזיק בתוכה היין, והוא ראוי לכך לגמרי בלא הקנה, והקנה הוא רק להוציא מתוכה היין על כן לא שייך לאסור זה משום תיקון מנא, ועוד דמאחר שאין משימין לתוכה הקנה על מנת שישאר כן לעולם, אלא לזמן, כשהוא רוצה להוציא מתוכה יין, על כן בדבר שאינו לזמן אינו בגדר תיקון מנא, וכמבואר בדברינו להלן בסי' שכ"ז דבאמת יש מקום לומר דכר שדרכו לנפחו לשעה ולאחר השימוש מוציאים מתוכו הרוח דמותר לנפחו, וכוונת הלבו"ש הנ"ל הוא על מה שלא חיישינן לאיסור תיקון מנא בהכנת והמצאת הקנה עצמו שיהא ראוי לשומו (אח"כ) לתוך החבית [ומה שהוצרך המחבר לאשמעינן דמותר אף שלא היה שם מעולם, לא בא לשלול בזה חשש תיקון מנא, רק חשש שמא יבוא לתקן הקנה למדת הנקב שבהחבית וכמבואר שם בשו"ע הרב ודוק].

משום גזירה שמא יתפור, משא"כ כר גומי דבלא נפיחה אינו ראוי למידי שהרי פיה סגור לגמרי (ורק נקב קטן יש שם שיכול לנפחו דרך שם) אף הרמב"ם יודה דאסור משום תיקון מנא, שו"ר בשו"ת רב פעלים (או"ח ח"א סי' כ"ה) דלהכניס רוח לגלגל שנתפוצץ הוא איסור תורה משום תיקון מנא, וכן בס' פסקי תשובה (ח"א סי' נ"ה) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ל') אוסרים לנפח כר של גומי משום תיקון מנא (ומשום טירחא ומשום חשש דשמא יקשור) וכ"כ בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' קנ"ט) שהוא איסור תורה (מאחר שהדרך להניח שם האויר זמן ארוך) ובשו"ת מחזה אליהו (סי' ס"ט) דבאותן שממלאו לתמידות יש איסור תורה במילואו משום מכה בפטיש, ומה"ט לנפח גלגל של אופניים הוא איסור תורה שהוא מילוי תמידי, וע"ע בדברינו בסימנים שלאחר זה. L

*

סימן שכ"ז

7 **שאלה** - מהו אם כבר היו אויר בכר זה → (אלא שהוציאים לאחר השימוש) אם מותר לשוב לנפחו פעם שנית.

תשובה - אסור, אף דמבואר בגמ' ושו"ע הנ"ל דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירם, וכן בסי' שיי"ז מבואר שמי שנשמטו לו הרצועות ממנעלו מותר לו להחזירם למקומן (עוד מבואר שם דמתירין בית הצוואר שכבר היה פתוח פעם אחת), יש לומר דהיינו רק כשמחזיר המוכין הישן שהיה שם אבל לא לשום לתוכו מוכין חדש (אף שהכסת הוא ישן), ויש לדמותו למה שכ' המ"ב (בסי' שיי"ז סק"ח) משם הא"ר דאף למנעל ישן מותר להחזיר רק אותן הרצועות שהיו שם, אבל אסור לשום לתוכה רצועה חדשה שלא היתה שם מתחלה דמיקרי מתקן מנא, וא"כ כמו כן נמי בנידונינו שלא שייך שיחזיר האויר הישן, ובכל

גם בעמח"ס שמע ישראל שם דעתו לאיסור [לפמש"כ המגיד משנה (בפ"ד מהל' יו"ט סוף הי"ח) דאף להרמב"ם שכ' טעם איסור כלים טמאים הוא משום גזירה שמא ישהה אותו בטומאתו עד יו"ט, ולא כ' הטעם משום דהוי כמתקן כלי, משום דכלי טמא ראוי לשימוש בלא טבילה לדברים טמאים, אבל באמת כלים הנקחים מן הנכרי דקודם טבילה לא חזי למידי ודאי טבילתן מחזיא כמתקן כלי ואסירא לכולי עלמא עכ"ד המ"מ, והכא נמי הכר הגומי לא חזי למידי בלא נפיחה על כן בכה"ג אף הרמב"ם מודה דאסור משום תיקון מנא עיי"ב [וכנראה כוונתו דכר דעלמא נהי דלא חזי לשכיבה בלא מוכין מ"מ אכתי הוא ראוי לשאר תשמישים שראוי לשום לתוכה חפצים וכדומה, על כן ס"ל להרמב"ם דאין לאסור משום תיקון מנא כי אם

פעם הוא נותן או דאסור, ואף שלה אחרונים חולקים למנעל ישן רצון במנעל וכדומה (וקביעת הרצועה בכה"ג שכר גומי דכשהוציא ממנו ממהותו, וכן כ' ל לשפוד שנרצף ו משום תיקון מנא מלפני הכי), ומדו האחרונים לאסור בדברינו בנשמת ע

וראיתי בס' שהו

דבפעם ראשון אכ במכנסיים) משום בהם ויצאו מותר מכה בפטיש, ד בפטיש כי אם מתיר שם הערכת פעם אחת), משנ יתן לתוכה רצוע במור"ש כשמער קשר עם הערכה ההערכה הראשון דמה דיוצא משו' בחוזק כלי של פ בפטיש (אף ע דבמהדק בחוזק פעמים, וההוא ד דלא מהדק בחוז לומר דנידונינו ד קבוע "שוויף" ה פתוח נקב דק מ

כשהאדם יושב עליה וכל משקל וכובד האדם דוחף עליה), מיהו בעיקר דבריו אין הכרח משו"ע ס"י שי"ז דשם רק מבואר דאותו הרצועה (שכבר היה שם מלפנים) מותר להחזיר (ואינו מבואר שם להדיא דגם רצועה חדשה מותר), וכאמת מדברי שאר כמה פוסקים שבאמת אוסרים תמיד הערכת מורה שעות משום תיקון מנא (מכה בפטיש) חזינן דסבירא להו דשייך מכב"פ אפילו הרבה פעמים, וע' מה שהארכנו בזה בנשמת שבת ח"ו (לע"ע כרך ג') ס"י שע"ט, ומה שכתבנו לעיל בס"י רח"צ (לענין פתיחת ספר שהדפים הראשונים (הסמוכין לנייר הכרוכה) נתדבקו אהדדי ע"י הדבק ששמו עלה בשעת הכריכה (השניה)).

★

סימן שכ"ז

שאלה 7 - מי שאינו משתמש בקביעות עם הכר רק לפרקים מוזמן לזמן (כשסובל במחלת הטחורים) אי שפיר דמי לנפחו בשבת על מנת שאחר השימוש יוציא ממנו האויר (ויצניענו).

תשובה - אף שנמצא מקילים יש להחמיר, בב"י סוס"י שי"ז דמותר להכניס אבנט במכנסיים דלא מבטיל ליה התם שעשוי להכניס ולהוציא תדיר, על כן לא מיקרי תיקון מנא [אבל רצועה או משיחה אסור משום דמבטל ליה התם], ולכאורה הוא הדין בזה כשבדעתו להוציאו, מיהו באמת יש לחלק דשאני התם שמכנסיים לעצמן מלבוש גמור הוא (ובשעת הדחק יש למצוא אופן שיוכלו ללובשו בלא אבנט (וקביעת האבנט אינו אלא שיתאים להאדם הזה בדרך נוחה), והוא רק תיקון ושיפור חיצוני, על כן אם אין בדעתו לקובעו שם לא שייך לומר שעשה ע"כ תיקון בגוף המכנסיים, משא"כ בנידון שאלתינו דבלא האויר איננו ראוי לכלום נמצא דשימת האויר הוא גמר עצם תיקונו שיהא

פעם הוא נותן אויר חדש, על כן דומה להג"ל דאסור, ואף שלהלן בס"י של"א הכאנו שכמה אחרונים חולקים על הא"ר (ומתירים להכניס למנעל ישן רצועה חדשה), יש לומר דהיינו במנעל וכדומה שמצד עצמה הוא כלי גמור (וקביעת הרצועה אינו אלא הכשר כלי), לא בכה"ג שכר גומי בלא אויר לא חזי למידי, נמצא דכשהוציא ממנו האויר נתבטל הכר לגמרי ממהותו, וכן כ' לאסור בשו"ת מנח"י הנ"ל, ודמי לשפור שנרצף ולמחט שנתעקם שיש בתיקונו משום תיקון מנא (אף שכבר היו כלים גמורים מלפני הכי), ומדמהו להערכת מורה שעות שדנו האחרונים לאסור משום תיקון מנא [ע' בארוכה בדברינו בנשמת שבת כרך ג' (חלק ו') ס"י שע"ט].

וראתי בס' זכרון יוסף (פאק, אות קי"ב) שהוכיח מהמבואר בשו"ע ס"י שי"ז דבפעם ראשון אסור להכניס רציעות במנעלים (או במכנסיים) משום מכה בפטיש אבל אם כבר היה בהם ויצאו מותר ליתן בשבת ותו ליכא משום מכה בפטיש, דכלל גדול דליכא משום מכה בפטיש כי אם בפעם הראשונה (ומהאי טעמא מתיר שם הערכת המור"ש בשבת (כשכבר העריכו פעם אחת)), משמע נמי דבפעם השניה אפילו אם יתן לתוכה רצועה חדשה אין איסור (כמו התם במור"ש כשמעריכו פעם השניה אין בזה שום קשר עם הערכה הראשונה, ולא שייך לו שמחזיר ההערכה הראשונה), ועיין עוד שם (באות קי"ז) דמה דיוצא משו"ע הרב (ס"י שי"ד ס"ז) דהמהדק בחוזק כלי של פרקים חייב בכל פעם משום מכה בפטיש (אף שאינו הערכה הראשונה) צ"ל דבמהדק בחוזק יש משום מכב"פ אפילו כמה פעמים, וההוא דשו"ע ס"י שי"ז הנ"ל היינו היכי דלא מהדק בחוזק יעו"ש, מיהו אף לפי דבריו יש לומר דנידונינו חשיב כמהדק מאחר שבפי כר זה קבוע "שרוף" הסותם בחוזק את הכר שלא ישאר פתוח נקב דק מן הדק כדי שלא יצא הרוח משם

בר גומי דבלא
ז סגור לגמרי
דרך שם) אף
מנא, שו"ר
ה) דלהכניס
תורה משום
ז"א ס"י נ"ה)
וסרים לנפח
שום טירחא
שו"ת חלקת
תורה (מאחר
ך) ובשו"ת
ן שממלאו
משום מכה
ופניים הוא
ע בדברינו

ז בכר זה
השימוש)
שנית.

גמי ושו"ע
כסת מותר
שמשו לו
קומן (עוד
היה פתוח
יד המוכין
וכין חדש
למה שכ'
אף למנעל
זהו שם,
לא היתה
זו כן נמי
זן, ובכל

ראוי לאיזה שימוש, ועוד די"ל דשם בסי" שי"ז לא הותר אלא באבנט "שעשו" להכניסו ולהוציאו תמיד, דהיינו שכן דרך כל בני העולם שאין מבטלין האבנט להמכנסיים, לא בכה"ג שלא שייך ליתן כלל בזה, רק הוא מאחר שאינו משתמש עמה בקביעות בדעתו להוציא משם האויר.

ולכאורה יש לדמותו להערכת מורה שעות שג"כ בהערכתו לא תפעול כי אם לזמן מסויים (בדרך כלל משך מעל"ע) ואעפ"כ נקטינן לחומרא כמובא בדברינו בנשמת שבת חלק ו' (לע"ע כרך ג') סי' שע"ט, כל שכן בזה שמצד עצמו יש לו קיום עולמי, רק שבדעתו לאחר השימוש להוציא ממנו האויר (כדי שלא תתפוס הרבה מקום, ויוכל להצניעו בניקל), שוב חשבתי שאולי יכולין לדמותו למה שמבואר בטו"ז ובמג"א (סי' שי"ג) דמותו לתקוע כיסוי הכלי (הנסגר על פי הכלי כמין שרוי"ף (בורג)) כיון שאין עשויים לקיום רק לפותחן ולסוגרן תמיד (הרי דבנין לשעה בכלים מותר), מיהו יש לחלק דשם אופן שימוש הוא בדרך זה שצריך להסיר ממנו הכיסוי, וצורתו מוכחת עליו שלא נעשה לקיום, משא"כ בזה שיתכן להניחו כך לעולם (ועכ"פ לזמן מרובה) אלא שהוא בדעתו לאחר השימוש להוציא ממנו האויר, ועוד שבאמת הרבה אנשים קונים אותו ומשתמשים בו שימוש תמידי ורצופה, ועוד שהרבה אנשים אין רוצים ליטרד תמיד עם נפיחה על כן לאחר שמנפחין אותו מניחין אותו כך עם האויר (אף שלא משתמשים עמו בקביעות) וצ"ע.

ועוד לפי מה שכתב החזו"א (סי' נ' סוף אות ט') דמה שכתבו הטו"ז והמג"א בסי' שי"ג דמותו לתקוע כיסוי הכלי כיון שעומד לסגור ולפתוח (הרי דבנין לשעה בכלים מותר), היינו דוקא בכיסוי כלי שאין סתימת הכלי בנין אלא שימוש, דכלי סתום לעולם אינו כלי, וכל ענין

הכלי הוא להיות פתוח ולשמש בו, ולכסותו שלא בשעת שימוש, והילכך אין הכיסוי והכלי כחד, אלא שני גשמים משתתפים בשימוש, אבל הרכבה הדרושה לשימוש (כמו קנה סיידן, ומטה של טרסיים, וזרם עלעקטער לתוך מכונה) אף תיקון לשעה חשיב בונה יעו"ש, והוא הדין נמי בנידונינו.

ובחפשי באחרוני זמנינו ראיתי בפשטות להקל בשו"ת באר משה (ח"ב סי' כ"א) משום שאי"צ לזה מעשה אומנות, וכפל דבריו שם בח"ו (סי' כ"ג - דממנ"פ לקושרו בקשר אסור משום עשיית קשר של קיימא, והשאלה רק כשיש לה מגופה לסותמו אחר שנפתחו, והא דבר זה עשוי לפותחו ולהוציא האויר ולחזור ולנפחו דמותר) משום דדמי לכוס של פרקים העשוי לפרקו תמיד דמותר כל שאינו מהדקו עיי"ש נובס' פסקי הלי' שבת (ח"ב ע' נ"ט) הוסיף דאף אותן שהן בצורות כלב או חתול מותר, ואין בזה חשש של צר צורה כיון שאין הצורה עומדת רק זמן מועט, וכן בשו"ת מחזה אליהו (סי' ס"ט) מתיר כיון שהדרך תמיד להוציא הרוח, ויש לפקפק כנ"ל, ואולי דלהסוכרים דאין בנין וסתירה בכלים רק בדבר הצריך גבורה ואומנות (עמג"א סי' שי"ג סקי"א משם הסמ"ג) לדידהו יש לומר דלהפיח אויר להכר לא חשיב דבר הצריך גבורה או אומנות (מיהו להלכה לא סמכינן על שיטה ההוא עמג"א שם משם הראב"ד).

שוב ראיתי בס' שערים המצויינים בהלכה (פ-עו) אף שמתחילה צידד להקל אם אחר השימוש מוציאים ממנו האויר כדי לקפלו (נמצא שאינו לקיימא), אבל בקונטרס אחרון שם מסיק לאסור כיון דהרכבה בני אדם מגפחים אותו שיעמדו ימים רבים על כן חיישינן שישאר כן עייב"ש, גם הלום ראיתי בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ל') שאוסר אף בכה"ג (משום תיקון מנא

ומשום טורח כשאינו מבטל מבטל שם, ויעו"ש עוד (וז) דההיתר של חוזר אח"כ לביטלו שם, מי לאויר העולם, בפשטות הכוונ להוציאו נ

שאלה -

תשובה -

הקודמים וכ"ו

אבל אותן

בברני

ינפחנו בכל

יפתחנו שיצו

ולהצניעו נדו

לקיימא ושיה

מוכחת עליו ע

מחזה אליהו ו

יעקב (ח"ג סי'

של גומי א

שאלה -

תשובה -

ו

(סעיף ח') מכואר דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירם, אבל אסור ליתנם בתחלה בכסת, וברשי הטעם משום דהשתא עביר ליה מנא, ולהרמב"ם האיסור מחמת גזירה שמא יתפור, ובוה תרווייהו איתננייהו ביה חדא דעכשיו מתקן ליה למנא, שנית שהרי צריכין לעשות איזה קשר מלמעלה שלא ישוב הרוח לזוב החוצה, ועל כן אף אם יחליט בדעתו לסכבו שלא בדרך קשירה אעפ"כ אסור גזירה שמא יעשה קשר, ובפרט שהמציאות שאינה מחוקת מעמד בסיכוב בלא קשירה, ואף שבדרך כלל באלו"ן אינה מתקיימת לזמן ארוך מחמת דקותו, שלאחר כמה ימים או שעות של משחק הוא מתפוצץ, מ"מ כשהוא עשה הקשר עשאו על מנת שתקיים כל זמן שתחזיק מעמד, ובכה"ג לכאורה מיקרי לקיימא (שאינ בדעתו לפתוח הקשר אלא יניחו ככה כל זמן שתקיים, ולא תתפוצץ) וכן מצד תיקון מנא נהי שחתפוצץ אבל הוא עשאו שתקיים כל זמן האפשרי ביותר, ואין להקל מטעם שצורתו מוכחת עליו שלא תתקיים הרבה מפני דקותו וחלישותו על כן דינו כמוסתקי (שהוא כלי גרוע) או כחותלות של תמרים שגביה אמרו (בשו"ע סי' שי"ד) הכלל שאין בנין וסתירה בכלים (ומה"ט נמי יש לומר דאף אם יקשרנו לא נחשב לקשר של קיימא) דלא מצינו היתר זה אלא לגבי סתירת כלי, אבל לא לגבי עשיית כלי (דחיובו משום תיקון מנא) ולא גרע מהמכואר בשו"ע סי' ש"מ סי"ו דאין קורעין את הנייר משום דהוי כמתקן מנא (ובלו"ן לא גרע מנייר).

וברשומותי מצאתי שציינתי לסי' קצה"ש (סי' ק"י, ובבדי השלחן סקט"ז) אוסר שמא יבא לקשור בקצהו (שלא יזוב הרוח החוצה), וגם משום מתקן כלי בשבת, וכן בשו"ת מחזה אליהו (סי' ס"ט) שאין לנפח אף באלו"ן דק ביותר שמתפוצץ ואף אותן שדרכן להוציא ממנו האויר כמו שאסור לכבד במכבדות

ומשום טורח וכו') ולא דמי לאבנט כמכנסיים כשאין מבטלו שם, דשאני הכא דמה שמכניס מבטל שם, ומה שמכניס אח"כ הוי אויר אחר יעו"ש עוד (ואינו מוכן כל כך דכנראה שהוא הבין דההיתר של אבנט כשמוציאו משום דזה עצמו חוזר אח"כ להכניסו נמצא שבפעם הראשון לא ביטלו שם, משא"כ באויר שהאויר הוציא מתפור לאויר העולם, אבל לא מסתבר להסביר כן, אלא בפשטות הכוונה דמאחר דבשעה שמכניסו בדעתו להוציאו מתחילה לא ביטלו לשם, ודוק.)

★

סימן שכ"ח

76 שאלה - מהו לנפוח "כדור" של גומי (באל"ל בלע"ז, כדורגל).

תשובה - אותן שעשויין לקיימא אסור, וכדיוצא מהמכואר בדברינו בסימנים הקודמים וכ"כ בסי' יסודי ישרון (ח"ד דף ע"ד).

אבל אותן הכדורים העשויים לשחוק עמו בכריכת שחיה שיש להם פקק שבדרכו ינפחנו בכל עת שירצה להשתמש עמו ואח"כ יפתחנו שיצא ממנו האויר (ויוכל לקופלו ולהצניעו) נראה שיש להקל מאחר שלא נעשה לקיימא ושיחזיק מעמד לזמן ממושך, וצורתו מוכחת עליו שנעשה לשם כך, וכעין זה כ' בשו"ת מחזה אליהו (סי' ס"ט), וכן מצדד בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' קנ"ט ובהגהות שם, אבל באמת כר של גומי אסור מה"ת), ועשו"ת כנף רננה...

★

סימן שכ"ט

76 שאלה - לנפוח באלו"ן למשחק הילדים.

תשובה - אסור, יש לדון לאסור מתרי טעמא, דהנה כבר הבאנו שבשו"ע

בסותו שלא הכלי כחד, וכל הרכבה ומטה של אף תיקון הדין נמי

בפשטות (ח"ב סי' גות, וכפל פ לקושרו על קיימא, יתמו אחר ציא האויר לכוס של כל שאינו י"ב ע' נ"ט) או חתול מיון שאין י"ת מחזה י"ד להוציא י"ד דים דאין י"ד גבורה (הסמ"ג) לא תשיב הלכה לא עם משם

בהלכה י"הקל אם י"י לקפלו חרון שם י"ים אותו ישאר כן י"חק (ח"ו י"קן מנא

ואולי שאף האוסרים מודים במנעל שלנו שמכסות כל הרגל ובשעה"ד יכולים לילך עמו בלא רצועה (וע' מ"ב סי' שי"ז סקי"ז) שאין בו משום תיקון מנא, וכן נראה להלכה מאחר שבלא"ה יש הרכה מקילים כנ"ל.

L

★

סימן של"ב

→ **שאלה 7** - בתי עיניים (משקפיים) שנכסף (הבית יד) מהו ליישרו.

תשובה - אם אינו ראוי ללבישה מבלי שיישרו אסור, דומה להמבואר במג"א (סקי"א) דמחט שנתעקם אפילו מעט אסור לפושטה, והדבר מבואר יותר בהל' יו"ט (סי' תק"ט ס"א) דשפוד שנרצף (פי' שנעקם) אע"פ שהוא יכול לפשטו בידו אין מתקנין אותו (ועיי"ש בנו"כ דאם אינו יוכל לצלות בו כמו שהוא יש איסור תורה לתקנו משום תיקון מנא).

מיהו אם ראוי ללבישה כמות שהוא אלא שאינו נייחא (באקווע"ם) כל כך, נראה דשפיר דמי ליישרו, ולא דמי להמבואר בשו"ע הל' יו"ט שם (בהגה) שאפילו אם יכול לצלות על השפוד שנרצף בלא תיקון אפ"ה אסור לפשטו, נראה דשם הטעם משום דהוא דבר הנעשה ע"י טירחא קצת (וע' בפתח הדביר בסי' שי"ג), ומסתבר דנידונינו לא השיב טירחה שנעשה בקלות מאוד (ויש צורך בדבר שיהא מונח עליו במצב נוח, דבלא"ה מדחיק על עורו ובשרו), ומה שכ' בס' כף החיים (סק"ס) דאף אם נכסף רק מעט אסור ליישרו, כמו דאסור ליישר מחט שנתעקמה, והעתיקו להלכה בס' קיצור הל' שבת (לז-יח) [וע' בס' ברית עולם (מב"פ) דלפי"ז משקפיים שנפלו ונכפפו אסור להשוותם], נראה דהיינו נמי כשאי אפשר להשתמש עמו כמות

עיי"ש (הגם שלא דמי ודוק), שו"ר בס' שלמי יהודה (פ"ה ס"ט) שמביא מחכ"א שאין איסור מכה בפטיש ותיקון מנא בנפיחת כדורגל (אלון, מזרון) ואסור רק משום עובדא דחול, ובנפיחת בלו"ן אף משום עובדא דחול ליכא (וקטן ודאי דמותר לנפחו) עיי"ש, ולא ידעתי מה דפשיטא ליה שאין בנפיחת כדורגל משום תיקון מנא ומכב"פ, וממילא שאינו מובן למה הקיל בפשטות נפיחת באלון.

★

סימן של"א

שאלה 7c - רצועת מנעל שנקרע מהו לשום לתוכה רצועת חדשה.

תשובה - **במועלים שלנו יש להקל**, לעיל בסי' שכ"ז הבאנו מהא"ר דאף למנעל ישן מותר להחזיר רק אותן הרצועות שהיו שם, אבל אסור לשום לתוכה רצועה חדשה שלא היתה שם מתחלה דמיקרי מתקן מנא, הובא להלכה במ"ב (סי' שי"ז סקי"ח), אבל ראיתי בס' תורת שבת שחולק על הא"ר וכתב דבמנעל ישן לית ב' משום תיקון מנא והביא רא"י משו"ע סי' שי"ד ס"ה דמותר ליתן קנה חלול בחבית אף שלא היה בה מעולם ולא מחלקינן בין חדש לישן, והטעם דהוה רק הכשר כלי, והכא נמי במנעל הרצועה הוא רק הכשר כלי עיי"ש (מיהו יש לדחות דשאני חבית שיכולין להשתמש עמו לשם אוצר בלא הקנה, משא"כ מנעל בלא רצועה אין לו שום שימוש בעולם), ובס' תולד"ש כ' ג"כ שמדברי שאר הפוסקים לא משמע כדברי הא"ר, וכן במלאכת קושר סתם להיתר בזה, וכ"כ להתיר בקצוה"ש ושכ"מ משו"ע הרב, והטעם כיון שכבר היה עליו תורת כלי לפני נתינתם במנעל על כן לא דמי למוכין בסי' ש"מ סעיף ח'.

דמ"מ דבר שאסור משום תיקון מנא (מכה בפטיש) אסור אפילו ברפוי, מ"מ בכגון דא שבלא"ה אינו כלי גמור (שצורתו מוכחת עליו שנעשה לזריקה מידית) ויש סברא לדמותו למה שמבואר באחרוני זמנינו דכלים כאלו שנעשו לשימוש חד-פעמי אינן כלים גמורים לגבי חיוב טבילת כלים, על כן בצירוף שכבר היה עלה שם כלי גמור רק שנתעקם (ויכולין לעשותו בקלות בלי שום טירחה) מסתבר להקל, ובס' מאור השבת (ח"א בפניני המאור, מכתבי הגרשז"א ז"ל סי' י"א אות ח') דעתו נמי להתיר ליישרו מטעם דדמי למה שכ' המג"א (סוסי"י ש"מ) דדפי הספר שנדבקו שלא לרצון מותר להפרידן ולתקן אם אפשר לתקן בקל, כמו כן נמי מגבעת או כוס של פלסטיק הואיל וזה דבר רגיל עכ"ל.

עוד יש לומר דמה שאסור משום מתקן מנא להכניס רצועות או משיחה לסרבל או למכנסיים חדשים (כשמבטל ליה התם) אפילו כשהנקב רחב, אף שהוא באופן רפוי, היינו דוקא למכנסיים "חדשים", אבל לא במשומש (ע' בדברינו לעיל בס' של"א), וממילא שבנידונינו נמי שפיר דמי.

וכמו כן נמי נראה מהאי טעמא שמי שנעשה שקע בכובע שלו אפילו באופן שאינו ראוי ללבושו כמות שהוא שליכא משום תיקון מנא לפושטו וליישרו, שו"ר בס' שולחן שלמה (להגרשז"א, סי' ש"א סל"א) שמתיר זה מטעם שזה תיקון קל לא חל עלה שם מתקן מנא.

ואם אפשר להשתמש עמהם גם כמות שהוא פשוט שמותר.

L

שהוא, [וע' חיי"א דכמו כן אסור להשחית סכין שנפגם משום תיקון מנא, ובמ"ב (סי' שכ"ג סק"מ) כ' שאסור להשחית סכין משום דדמי לממחק].

L

סימן של"ג

שאלה - מפתח שנתעקם מהו ליישרו.

תשובה - אסור אם אינו יכול להשתמש עמו (כשהוא כפוף), והיינו כנ"ל בס' הקודם שמחט שנתעקם אסור לתקנו משום איסור תיקון מנא, אבל אם יכול להשתמש עמו גם ככה אלא שחושש שאם לא יישרו עלולה להשבר לגמרי נראה דמותר בכה"ג (דהצלה מקלקול אין בו משום תיקון מנא).

סימן של"ד

שאלה - כוס או בקבוק פלעסטי שנכפף או נעשה לו שקע מהו ליישרו ולהחזירו על מעמדו.

תשובה - מסתבר להקל, ראיתי בשו"ת שבט הקהתי (ח"ג סי' קל"א) שכמו כן נמי בקבוק פלעסטי שנעשה לו שקע באמצע אסור ליישרו, ולענ"ד שמותר, דכל דבר שנעשה בקלות מאוד בלי שום טורח או אומנות אין בו משום תיקון מנא, כמבואר בשו"ע סי' ש"ג דבאופן רפוי אין בנין וסתירה בכלי [ועיי"ש במג"א (סקי"א) משם הסמ"ג דדוקא דבר הצריך גבורה או אומנות אסור משום כונה בכלים] ועיי"ש בפתח הדביר, ואף דמשמעות הפוסקים